

Общественно-политическая газета
Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

ХАНТЫ ЯСАҢ

www.khanty-yasang.ru

ПЯТНИЦА

13 марта 2015 года

№ 5 (3425)

Основана 1 ноября 1957 года

Касум мўвн ай пушхиет «Языковое гнездо» немпи тәхия яңхдәт.
Шәта дыв рәт ясаңан путәртты вөндтйылдәт.

Р. Решетникова верум хур

**Тәм
номерән
лұнтаты:**

5

Хоттед ёх вән
мирхота
әктәщийлсәт

6

Нявремәт
Вулаң далъ пура
оләңән хәншсәт

8-9

Касум мўвн
шуши мир
вән емәңхәтләт
верәнтсыйт

12-14

Литература
ол пәта әмәш
вәйтәнтупсәт

16

Нуви сәңхум
вошн мўвтел
мир намтәт
вандтәсыйт

**Тэнлуп тыдӑш 22-митн Москва хон во-
шевн Увӑс мӱв па Дальний Восток хуца вӑдты
шуши мирӑт ассоциация хӑтл мӑнӑс**

Щӑта арсыр хӑрӑт рӑпитсӑт. И тӑхийн Санкт-Петербург увӑс мирӑт вӑндтылты институт эвӑлт «Увӑс тӑрум тӱт» якты хӑр ӗх яксӑт, щӑта Ирина Давыдова кӑшӑа вӑд. Щи тумпийн Якутия мӱв эвӑлт «Йӑр-пӑйӑди» немпи хоттел ӗх якӑт вандтӑсӑт, щӑта Анастасия Курилова кӑшӑа вӑд. Чукотка мӱв эвӑлт

Светлана Гиуна якӑс, Горной Алтай мӱв эвӑлт Чейнеш Байтушкин турсыт верман така арийс.

ЩИ тухалпи па хот йитн айлат неӑт тӑм йисн тӑйты хӑд сух эвӑлт ӗнтум дӑмӑтсухӑт альсӑт. Хабаровской мӱв эвӑлт юхтум кӑтнӑн, щит Светлана Росугбу па Людмила Хатхил тунты па хӑд сух эвӑлт верум пурмӑсӑт

вандтупсы дӑшӑтсӑнӑн па ши вера мойн мир вӑндтӑсӑн.

Па хот йитн веӑши етшуптум «Территория» немпи кина вантсы, ши юпийн сценарий путӑр хӑншты хӑ Михаил Александров па кинайн юнтты хӑ Константин Балакирев ши олаӑнн путӑрсӑнӑн. «Олимпийской тӱт хӑни» немпи моньщ хӑншты не Екатерина Лезина нявремӑта ӑмша лӑнтӑс. Щи тумпийн тӑта Увӑс мирӑт моньщӑт хува

верум мультфильмӑт альсыйт.

Юволаӑнн мойн ӗх Увӑс мирӑт еплӑн детутӑтн лапатсыйт. Хабаровской мӱв эвӑлт община ӗх арсыр хӑдӑт, хӑд дьтпӑт тӑсӑт.

Хӑтл мӑр тыв 4000 мулдас мойн хуят юхтылӑс.

Тӑмемӑн хӑтл кашӑн ол дӑшӑтты питды.

**Хӑнты ясӑна тулмащӑс
Людмила ЛОНГОРОВА**

Рӱтыщӑты вух йилуп ширн нух лӑнӑтды

ЩИ олаӑнн тӑнлуп тыдӑш 19-мит хӑтӑлн Ёмвош округ Пенсионной хот кӑшӑа не Татьяна Зайцева айкел ӑкӑтты хуятӑта ай павтӑс. Лӑв лупӑс: «2012-мит ол вӑш эвӑлт рӱтыщӑты вух сухуптӑты пӑты Пенсионной фонд нух вантӑл, муй арат тыдӑш вух рӑпатнек вӑл, муй арат ол лӑв рӑпитӑс па муйкем непӑтн рӱтыщӑты мӑнӑс. Вӑншӑк тыдӑш вух вӑты ӗх, щӑлта мет ар ол рӑпитты ӗх аршӑк тыдӑш вухн сухуптӑты питлӑйт, хӑн рӱтыщӑты мӑнӑлт. 2014-мит ол вӑнты пенсия вӑты пӑты вет ол рӑпитты мосӑс, 2015-2021-мит олӑтн ши вер пӑты ветхушӑн ол рӑпитты мосл».

Тӑм пӑш эвӑлт 1967-мит олн па ши юпийн сема питум хӑннехӑйт рӱтыщӑты вух пенсионной формула немуп ширн нух лӑнӑтты питды. Хуятат тӑм пӑш рӱтыщӑлӑт, щитӑт елды катра ширн вухн сухуптӑлӑйт па кашӑн ол вух единация немуп вер пӑты нух нӗтты питды. Интум вӑнты рӑпитты рӱтыщӑты ӗх пенсия вух кашӑн ол вӑйт дор тыдӑшн вӑна верты питды. Рӑпитты айлат ӗх пенсия мӑнтӑд вӑнты кашӑн ол баллӑн мийлӑты питлӑйт. Хуятат аршӑк тыдӑш вух тӑйлӑт, щитӑт мет ар

баллӑн мӑлӑйт. Страховой немуп пенсия пирюм ӗх кашӑн ол ӑн баллӑн сухуптӑлӑйт, накопительной рӱтыщӑты вух пирюм хуятӑт 6,25 баллӑн мӑлӑйт. Тӑм пӑш Ас хӑлты тыдӑшн и балл 64,10 шойт вух арат вӑс, тӑнлуп тыдӑшн 71,40 шойт вух вӑнты нух алумтсы. Тӑм ол вӑш эвӑлт кашӑн рӑпатнека хӑлумьян кем баллӑкӑтты па ветхушӑн ол рӑпитты мосл, ши пурӑйн хӑннехӑ страховой пенсияйн мийлӑты питды, хӑн не ветьян вет ода йил, хӑ хуят хӑтӑн тӑда йил. Т. Зайцева немасыя лупӑс,

хуятат пӑты рӑпата хотӑт страховой вух Пенсионной фонда сухуптӑты ӑн питлӑт, щитӑт ӗхӑт шимл рӱтыщӑты вух ӗша павӑтты питлӑт.

Мосл лупты, ай нявремӑт пила юлн омӑсты неӑт, армияйн служитты хӑйт, щӑлта мӑшӑн ӗх муй нивдӑн ода ювум пирӑш имет па икет тӑйты хуятӑт ши верӑт пӑты иши баллӑтн мӑлӑйт, кӑш дыв ӑн рӑпитлӑт. Рӱтыщӑты вӑша ювум мир елды рӑпитты ки питлӑт, ши пурӑйн пенсия ел мет вӑна ӗнмӑл.

Айкел ӑкӑтты ӗх дӑлн тӑнширӑна атуша версӑт, муй вӑрн Пенсионной фонд рӑпатнекаӑт йилуп ширн рӱтыщӑты вухӑт лӑнӑлтӑт, Татьяна Сергеевна хӑншты сохӑлн дыведа ши вер вандтӑс. Мӑтты хуят тӑм пӑш тыдӑш мӑр 30-кем шурӑс шойт вухн рӑпатайн ки сухуптӑды па страховой рӱтыщӑты вух пенсияйн вӑты лӑнхал, ол мӑр лӑв 360 шурӑс шойт

вух ӗша павӑтл. Щи вух эвӑлт рӑпата хот 57600-кем шойт арат страховой вух Пенсионной фонда сухуптӑл, щит унтасн рӑпатнек ол мӑр 5,1 баллӑн мӑды. Хӑс ол рӑпитман хӑннехӑ 102 балл ӑкӑтл, щит рӑвн, хӑн рӱтыщӑты питл, 13858 шойт арат вухн мийлӑты питды.

Мосл лупты, кашӑн хуят лӑв сӑттӑла шир тӑйлнух лӑнӑтты, муйкем рӱтыщӑты вух пенсияйн вӑты питл. Щит Пенсионной фонд па России министерства труда и социальной защиты сайтнӑн хуши, щӑта пенсионной калькулятор немуп ут вӑд: www.pfrf.ru па www.rosmintrud.ru. Щи тухалпи рутыщӑты вух па па верӑт олаӑнн Единый портал государственных услуг немуп тӑхийн уша верты рӑхл: www.gosuslugi.ru.

**Реональда
ОЛЬЗИНА**

Ешавӑд нявремӑт экзаменӑт мӑты питлӑт

Округ правительства тӑм олн экзаменӑт мӑты пӑта районӑта немасыя вух ӗслӑс, дӑлн ай кӑртӑтн вӑдты нявремӑт ЕГЭ яма ат мӑсӑт. Щит пӑта кашӑн тӑхия кӑт миллион арат шойт вух мӑды.

Округн вӑдты нявремӑт кашӑн ол ЕГЭ экзаменӑт яма мӑлӑт па вӑн непекаӑн ититы тӑхетн

вӑндтылӑт. Н. Комарова лупӑс, дӑлн кӑшӑа ӗх мет тӑса ат вантсӑт, муй ширн ай кӑртӑтн ши вер

мӑнты питл. Дӑлн кашӑн айлат хӑ муй не ӑшкала етшуптӑты юпийн шир тӑйс, вӑн непекаӑна йиты па ям тӑхия вӑндтылты мӑнты.

Вӑндтылты па айлат ӗх верӑт тӑты департамент кӑшӑа не Л. Ковешникова ясӑн ширн, ши вухӑт

мосты непекаӑт ӗсӑлды па нявремӑт экзаменӑт мӑты тӑхета тӑты пӑта мӑнӑлт.

Пресс-служба айкел

**Хӑнты ясӑна
тулмащӑс
Надежда ВАХ**

Югра мўвн вэдты ешак неңәт!

Округ дума депутатәт эвәлт нынана мўвтед мир ими емәңхәтл пәты ям яснәт лупты ләңхадум.

Товийн хәтлән хәтл эвәлт мўв-авта хошма йил. Товия йиты артән вусты ухшам пунман имет хурамәна йилдәт. Шит пәты тәм пурайн мўвтед мир неңәт емәңхәтл постадәт.

Тәмхәтдикет, айдатәх, пухәтимета, неңәта, эвета ям яснәт лупдәт, муйсәр дыв хурасәңдәт, нумсәңдәт. Нын пәтана мўң елды яма, апрәңа рәпитлүв, иса муй верлүв, ләдн нынана мўң пилдәва ям ат вәс.

Нын мўңева сәм хошум, нявлак, амат мойдәдты, шит пәты вән пәмашипа.

Тәпәң неңәт! Сәм хәрәм вўш эвәлт нынана уй, хәтлән хәтлдәт, тумтака вэдты яснәт китдум. Хурам киньши тынәң неңәт ям хурасәт едтүваты! Иса пурайн аня лыптәт иты, мосман вәдаты! Емәңхәтл пидә!

**Округ дума кәща хә Борис ХОХРЯКОВ
Хәнты ясәңа тулмаштәс Людмила СПИРЯКОВА**

«Агрофирма» тәхийн енмум летутәт Ёмвошн па Сәрхәнд вошн щимәщ лапкайтн тыныты пилдәйт: «Юграторг», «Виктор Маркет», «Смак», «Рост», «Райские фрукты» па «Лукошко» тынесты хәрн. 12 лапка кәща әх «Агрофирма» ух хә пидә ияха рәпитты пәты ешпос пунсәт.

Ин лапкайтн салат, базилик, руккола, укроп, петрушка па огурцет ләтты рәхл. Ешавәд вән кер тыдәщн томатәт па редиска летут ләтты рәхл.

Ши айкел округ губернатор юкана вэдты не Наталья Комарова Россия мўв президент

Владимир Путин пидә вәйтантаупсыин лупәс. Н.В. Комарова ястәс, хуты 2016-мит одн «Агрофирма» тәхи әх кәтшурәстонна арат овошәт енмәдты пилдәт.

**Хәнты ясәңа тулмаштәс
Людмила ШУЛЬГИНА**

Мўвтед мир рәт ясәң емәңхәтл пәты тәндлуп тыдәщ 21-мит хәтәдн шуши мирлүв пәты «Хәнты, вухәд па юрн яснәтн путәр хәншты вер – 2015» немпи диктант ләщәтсы. Хәлүмсот хәннехә рәт ясәң вөты щир ванлдәты юхтәс.

Округев хўваттыин лапәт районәтн па няд вошәтн - Ёмвош, Сәрхәнд, Нягань па Урай рәт ясәңән путәр хәншты вер пәты немасыя 24 тәхи ләщәтман вәс. Шит әшколайтн, культура хотәтн, Сәрхәнд государственной университетн, Ас-угорской институтн па «Югра дыднуптәты» оса тәхийн.

Рәт ясәңән хәншты вер ванлдәты пәты арсыр луват мир юхтыдәс. Шит лапәт од луват няврем вўш эвәлт (Нягань вош) па 78 ода ювум вәндат хәннехә вәнты (Ёмвош) әшколайтн вәндәты нявремәт әңкилад-

ащиләд пидә, учителәт, вәна пелка ювут хуятәт, учёной әх па па тәхийн рәпитты хәннехуятәт вәсәт. Диктант вера хәнты мир писательики Е.Д. Айпин хәншум «Я слушаю землю» немпи киника эвәлт путәр вўсы.

Юводәңән уша ийс, хуты хәлүмсот хәннехә эвәлт яң хуят мет яма рәт ясәң тәйл. Дыв Еремей Айпин йилпа етум няд киникайн мойдәдәйт.

Мет яма диктант олаңәин интернетхуша Ас-угорской институт немпи сайтән уша верты рәхл - <http://www.оуипиир.рф>.

**Хәнты ясәңа тулмаштәс
Ирина САМСОНОВА**

Тәняд Россия мўв пенсионной фонд эвәлт Югра мўвн әнтәма ювум пенсионерәт рәтләд 61 миллион шойт вух әша хәлүмтсәт. Ши едпийн пенсионной фонда 1921 вохты непек юхтәс.

61 миллион шойт вух сүхуптәсы

Мосдлупты, вәна пелка ювум рәт хуят әнтәма йиты юпийн кашәң хуят веритәд вохты непек хәншты. Ши непек пидә мосд документәт тәты. Шит рәт хуят әнтәма ювум юпийн хәт тыдәщ мәр верты мосл.

Хәннехә вохты непек ән хәншәс ки, хуйтат рәтләд күтн пенсия вух ортты, поступсы щирн – мет сыры нявремәт, имики муй әңки-аши күтн ортдәйт. Кимит хуятәт

– щит яйт, апщет, упет, апәдненәт, аңкаңкет, шащет, аңшащет, щатәшәщет па хиләт.

Мосл ястәты, хуты 2010-мит од вўш эвәлт әкмум пенсия вух налогән ән пунды.

Пенсионной фонд сайт хуша «Выплата пенсионных накоплений право-преемникам» иса мосты айкеләт уша верты рәхл.

**Хәнты ясәңа тулмаштәс
Людмила ЛОНГОРТОВА**

Округев кәща юкана вэдты не пидә вәйтантаупсы

Тәм ванән округев кәща юкана вэдты не Наталья Комарова Нефтеюганской района яңхәс па Пойковской вошн арсыр хәннехә вэдты-хөдты щирәт тўңматәс.

Ши пурайн Н. Комарова хуши вошәң хәннехуятәт, депутатәт, жилищно-коммунальной муй социальной па арсыр тәхи кәщәйт немасыя вәйтантаупты па давәрт верләд олаңәң айкел тәты яңхәсәт.

Мет олаңәң округев кәща юкана вэдты не әд хуятәт пидә сыр-сыр вәлупсы верәт ләщәтәс. Ши щосәтн лүв 40 хәннехә пидә вәйтантауп па дыв вэдты щирләд олаңәң арсыр нўшәйт олаңәң уша павтәс, мәта утәт хўватн елды тўңширәңа рәпитты па кашәң вер ямсыева арталәты ясәң мәс. Ши әх тумпийн няд хәннехә Нефтеюганской район эвәлт округев кәща юкана вэдты неңев хуши немасыя юхтәс, дыв ищиты ар вер олаңәң лүвәд иньшәсәт. Әхәт Наталья Комарова лупәс, хуты хәннехуятәт давәртәт веритты кемн елды айдтыева тўңматты пилдә.

Пойковской вошн вәдум вәйтантаупсыин Наталья Комарова лүв ләңкәр әхләд арсыр верәт ямсыева ләщәтты нөтсәт. Шеңк ар хәннехуятәта, дыв ясәңдәл щирн, вэдты хот мосл. Шәлдә арсыр катрая ювум ар йитпи хотәт ямсыева йилпатты рәхл па ши верәт олаңәң вошәң кәщәйт немүдты ән па верләт. Ар хәннехә вәйтантаупсы пурайн лупәс, муй щирн рәпитты муй елды вәндтәйтты дыведа рәхл. Итәх әх хотәң войт енмәдты щирәт олаңәң губернатор юкана вэдты не эвәлт иньшәсәт. Шит пәта лүв округев природной ресурсәт тәхи кәщаита партәс, ләдн кашәң вер фермерской рәпата әхтәйн яма ат лўнәтсы па уша ат версы, муйкем арәт шойт вух дыведа хотәң войт тәйтты пәта округев вух лўнәтты тәхи эвәлт есәлты мосл.

Владимир ЕНОВ

Йилуп хотата каслуптадыт

Нуви сәнхум вошн районной кәшә хотн Алексей Анатольевич Орлов ЖКХ верят дэщатты тахи кәшәя вэд. Лүв пилада путартсумн, муй арат хуят худна хот давадман вэлдәт, ши мұвн вэдты мир хулыева сыстам йиңк янышдәт муй әнтә? Ши хә тәмәш верят олаңан путартас.

ШИМД ХУЯТ ЙИЛУП ХОТАТ ДАВАДЛАТ

Тәм хәтд Нуви сәнхум вошн 187 семья йилуп хота касәлты ләнхаләт, 2008-мит одн хәтсот мултас щимәш хотәң әх вәс. Юхи хәшум олаңн район хуши катра хотәт эвәлт ям хотәта кәтсот мултас семья касәлсәт, Касумн щит 39 хотәң әх, Поднавәтн – кәт семья. 2010-мит од вүш эвәлт 2014-мит од вәнты мұвев хұваттыин нядяң вет хот нух лосытсы, щитәт күтн хәс хәлүм ар нартупәң хәт вәс. Худна хәс няд иса катра я ювум хотомәсл, хотәт мийләты поступсы вұраңн 2017-мит од вәнты щәлсаты хәннхәйт хулыева ям хотәта каслуптадыт. Аршәк щимәш хот интум вәнты Нуви сәнхумән, Сорумән, Сосновкайн, Верхнеказымской па Лыхма хуши вэд. Касум па Поднавәт хуши ид рохнемәты вұша ювум хот әнтәм. Касумн хәлүмәң нивд вэдты щира ән рәхты хот омәсл, щитәт күш катрайт, ищипа щәта вэдты рәхл. Арәд пеләк щит и-хәлүм хотәң павәрт хотәт, кәт нартупәң хотәт эвәлт щәта кәт хот. 2013-мит одн Касум вошн

катра хотәт эвәлт ям хотәта хәлүмәң вет хуят касәлсәт, щит Валентина Тользина, Евдокия Молданова, Виктория Обатина, Анна Канева, Татьяна Айваседа, Павел Каксин, Виктор Тоголмазов па па әх. 2014-мит одн ищи йилуп вән хотәңн омәслүв па катра хотәтн вэдты әх әхәт йилуп хотәта касәлдәт.

Поднавәтн ихущәң катра хот, Түкьякәңн па Паштарн кәт хот, Ваньшавәтн па Вүтвошн хәт хот вэд. Щәта вэдты мир па тәхета каслуптаты поступсы рүвн хот дәтты пәты нух нәтты вухн мәдыт, тәм пүляң шуши әх эвәлт хәс хуят щимәш вух әша павәтсәт. Мосл лупты, кәртәң хуятәт күтн аршәк әх ши вух унтасн вошн хот дәтләт. Вантә, щәта рәпата вәйтты кеншәк.

Нуви сәнхумән павәрт хотәтн вэдты мир кев хотн поступсы унтасн мәдыт. Вантә, юх хотәт 25-30-кем од омәстәд юпийн иса катра я йиләт, кев хотәт щит киньши хұв омәсләт. Ши непек рүвн кашәң од нивд семья кев хота касәлдәт. Лыв вәлүм хотләд әхәт аренда щирн хотлы вэдты әха мәллүв, тәм пүляңар хуят щимәш хотәтн вэдты ләнхаләт. Вантә, павәрт хотәтн кәт йитуп хот пәты тыләш мәр вет щурәс шойт вух сухуптаты мосл, кев хотн 15-20 шура сшойт арат. 2013-2014-мит олңанән нядяң семья щимәш хотәта касәлсәт.

Тәняд катра хотәтн вәлүм мира ям хотәт мәты пәты 48 мултас миллион шойт вух тәруптәсүв, тәм пүш ши вера 136 миллион шойт арат мәлүв.

Ши тухәдпи «Обеспечение доступным и комфортным жильем жителей Ханты-Мансийского автономного округа-Югры на 2014-2020 годы» поступсы вухәт унтасн мирәв йилуп хотәтн мийдәдыт, тәняд ши вера 277-кем миллион шойт вух мәнәс.

Ләнхалүм лупты, фенольной хотәт районевн әнтәм. Сыры йисн сыстам юхәт па па ям утәт эвәлт хотәт омәссыт. Итәх хәннхәйт ши вера ән эвәлтсәт па немасыя хотләдлерамтсәт, яна муй ропәх щитләд сыстамәт?

СЫСТАМ ЙИҢК

Сыстам йиңк хотәта мийдәты пәты «Чистая вода» на 2010-2020 годы», «Развитие жилищно-коммунального комплекса и повышение энергетической эффективности в Белоярском районе» поступсы вұраңн рәпитлүв. Ши непекәт посн вош хәрәт хұватн катра тўрпайт юкана йилуп утәт хотәт вәнты ид пунлүв. Вантә, район хуши 70-кем процент тўрпайт иса катра я йисәт. Касумн 70-кем процент катра тўрпа, Поднавәтн – 50-кем процент.

Тәм пүляң йиңк сыстамтты тәхет Нуви сәнхум вошн, Касум, Поднавәт, Ваньшавәт, Верхнеказымской, Лыхма, Сорум па Сосновка кәртәтн вәлдәт. Нумто, Юильск, Түкьякәң па Паштар хуши щимәш утәт әнтәм. Щәта кәртәң мир юхан эвәлт йиңк юхи алдәләт, 2012-мит одн непекәң әх лерамтсәт, ям муй атум йиңк Ас хуши. Уша йис, щәта вера хәдң йиңк. Ләдн кәртәң әх сыстам йиңк ат янышсәт, Касум па Поднавәт кәшә хотәңн йиңк сыстамтты хушапәт дәтсәт па ай кәртәтн вэдты мира

щитәттәрүмпәты ортсәт. Нуви сәнхум әх худна Касум юхан эвәлт йиңк юхи янышдәт, хотәта мәты елпийн ши йиңк нух сыстамтлүв. Интум арсыр тәхетн мұв пуритсүв, ләдн әхәт мұв идпи эвәлт сыстам йиңк вошәң мир пәты әмәрты.

ЙИҢК СЫСТАМТТЫ ТӘХЕТ ЙИЛПАТЛЫЙТ

Мосл лупты, ши тәхет эвәлт 70-80-кем процент иса катра я йисәт. Касумн ищи йиңк сыстамтты щўңкәт катрайт. Юхи хәшум олаңн Поднавәтн йилуп щўңкәт версыт, щит пәты щәта хәскем процент тахи катра. Интум ши тәхет хуши катра щўңкәт худт вүлдүв па йилуп пурмәсәт шив верлүв. Мосл лупты, күш районев хуши тўрпайт катра я йисәт, лыв муртәңа пүтләдәт. Вантә, щитәт нәдам вәдемәлүв па шўкатум утәт имухты йира вүлдүв.

2014-мит одн Нуви сәнхум районән, ләдн мир сыстам йиңк ат тайсәт, 41,5 миллион шойт вух тәруптаты ши вера нумәс тайлүв. Щит тухәдпитәда йиты елпийн ветхушәң миллион шойт вух ши вера худтуптәлүв. Тәняд хотәт тәда дэщатты пәты 46-кем миллион шойт вух сухуптәсүв. Кашәң ол ши вера вух мәнл. Вантә, хән пура юхәтл, интум вэдты йилуп тўрпайт ищи катра я йиләт па щитәт худт вўты мосты питл. Тәм пүляң немасыя арталәлүв, ләдн ям тўрпайт ат дәтсыт па мосты щирн мұв идпия ат пунсыт. Вантә, ән ләнхалүв, ләдн мұң хушәва Санкт-Петербург иты ал тывәс, хута итәх вош хұдәтн атум тўрпайт пунсыт па щитәт тәдн пүтләсәт.

Реональда ОЛЬЗИНА
Хурн: Алексей Орлов

Хоттел ёх мирхота ăктăцийлсăт

Имет еманхăтл елпийн округев губернатор юка-на вѣлты не Наталья Комарова «Югра-Классик» арăн-якăн хотн «Югра мўв хоттел ёх совет тăхи» немпи мирхот ăктылăс. Тăта ăнтѣ тѣп тăм тăхия лўнум хуятăт вѣсăт - оса верăт тѣты хăннехуятăт, правительства кѣщайт, вѣндтăты па айлат ёх верăт тѣты тăхи ёх, округев луваттйин общественной па внешней связят департамент хуятăт, социальной, культура, ѳрăщты, мир ямăлты па лекцитты верăт тѣты тăхет, вѣндата ювум хăннехуятăт, ар нявремăт енмăлты хоттел ёх па айкелăт лѣщăтты хуятăт вѣсăт. Щи тумпийн, интернет щирн итѣх вошăтн вѣлты ёх кѣща ими пилда путăртты ищи веритсăт.

Сырья Н. Комарова Югра мўвн вѣлты мира мўвтел имет еманхăтл пăтыям вўщаясăтлупăс па итѣх хуятăта мевд посăт па ишăк непекăт мойлăс. «Россия мўв за-служенной учитель» нем Нижневартоск вош лицейн айлат ёх вѣндтăты имия Нина Кублашвили мăсы. ѳрăщты верăттѣты пăты Россия мўв презид-ент эвăлт ишăк непек водной поло кăсупсийн нухпитум Ёмвошăнайлат неңа Екатерина Лисунова мойлăсы. «Материнская слава» немпи мевд пос Горноправдинск вошн вѣлты ими Елена Гуд-зан катлуптăсы, лўв вет няврем енмăлтăд. Округевгубернаторэвăлтишăк непек Югра мўв лўңатты хотн рѣпитты ими Мария

Мадьярова катлуптăсы. Щи тумпийн социаль-но-экономической верăт нух алумты пăты ишăк непекăн «Югра-Клас-сик» хотн рѣпитты не Та-тьяна Кашапова па Урай вош ăшкола-интернатн нявремăт вѣндтăты хуят Татьяна Козлова ёша вўсăн.

Мирхотн социаль-ной верăт, мир ямăлты па лекцитты, нявремăт вѣндтăты, культура па ѳрăщты верăт олаңан путăртсы. Югра мўв обще-ственной палатая лўнум хăннехѣ, «Преобразова-ние» немпи кăши-мѣш тайты ёх кѣща ики **Ста-нислав Кононенко** айкел тѣс, хуты дыв тăм ванăн вевтама вантты ёх пăты интернетн немасыя сайт пўншсăт. Щит пăты

интăм уша павăтты рăхл, муй щирн социальной тăхет мѣшитты мир пилда рѣпитлăт, муйсăр верăт па лавăрт суртăт метолăн вантты мосл.

«Торум Маа» йис пурмасăт ăкăтты па шавиты хотн рѣпитты вухадь хѣ **Вячес-лав Кондин** путăртăс, муйсăр еманхăтлăт, вѣйтантупсѣт, лўнтупсѣт тăм одн дыв лѣщăтты питлăт. Щиты «Торум Маа» тăхи ёх унтасн тăм ванăн Нуви сăнхум рай-он Касум мўвн «Пўпи як» версы. Ай кер тылăщ юволăн хăтлăтн вошăн мир «Тылăщ поры» еманхăтла ăктăцийлăт. Щи юпийн вѣн кер тылăщн Вурăн имев еманхăтл постăты питлўв. Щăлта Аснопăтты тылăщн «Увас

мир юнтутăт» немпи верăнлўнтупсылѣщăтлы. Хута йис верăт яма вѣты хуятăт ванлăтты питлăт, муйсăр юнтутăт шуши мирлўв хуца вѣсăт.

Щи юпийн Нижне-вартоской район увăс мир йис пурмасăт верты тăхи кѣща ими **Фекла Бондаренко** интернет хўват айкел тѣс, муйсăр вѣйтантупсѣт, ванлтупсѣт дыв лѣщăтлăт, лѣдн шуши мир пурмасăт верты щир еллы ат вѣс.

Югра мўв Обществен-ной палатая лўнум айлат не **Елена Молданова** лупăс, муй щирн Ай-угорской айлат ёх па оса тăхет пилда рѣпата тѣлăт па муйсăр вѣйтантупсѣт лѣщăтлăт.

Ирина ПОСЛОВСКАЯ

Югра мўвн кăншты ёх аршăка йис

Ёмвошн Уральской Федеральной округ далъ пу-райн пăрум ёх кăншты тăхет мирхот вѣс. Щит Вудăн Отечественной далън нух питум мир.

70-митодхăтл постăты пăты лѣщăтсы. Тыв ветъян мулдас айлат хуят юхтăс. «Далън нух пи-тум мир ѳш – нѣмăлмăты ѳш» немпи ванлтупсы вѣс, щăта шура́скем арат далъ хăрн вѣйтум пурмăс алъсы.

Мирхота юхтум нявремăт, айлат ёх пилда УРФО кѣща Игорь Хол-манский па округ губер-наторне Наталья Комаро-ва вѣйтантйидсăнăн. И. Холманский лупăс, хуты Уральской федеральной

округ хуца 129 кăншты тăхи вѣл, щив 2,5 шура́с айлат ёх луңман вѣл.

Мослăстăты, хуты юхи хăшум вет ол мър Югра мўвевн хѣс ишимăш тăхи вѣл, щив 500 хуят луңман вѣлăт. Дыв Вудăн Оте-чественной далъ пура вўш эвăлт ăнтѣма ювум хăннехăйт па пурмăсăт кăншман Ленинград-ской, Новгородской, Псковской, Тверской, Калужской, Брянской, Орловской, Ростовской, Волгоградской областятн

па Крым хуца рѣпитлăт. Рѣпитум олăт мър дыв шура́скем нем вѣйтсăт. Щиты Нижневартоск вошăн кăншты ёх далън ăнтѣма ювум и шура́с мулдас хуят нем вѣйтсăт. Тѣнял 70 шура́с айлат ёх па нявремăт кев хурăсăт йилпатты, сыстамтты па вантман тайты нѣтсăт.

«Поисковое движе-ние России» немпи тăхи кѣща не Елена Цунаева лупăс, Россия хўваттйин кăншты вер 75 тăхи ёх 26 мўвн тѣлăт. Итѣх пурайн тăм рѣпата верты тăхет ёх немасыя грант вух ёша холумтлăт.

И. Холманский па Н.

Комарова айлат ёх пилда ванлтупсийн вѣсăт. Щăта гармонь нарăсты шўңк шивалăсăт, щит Вудăн далъ пурайн мўң солдатлўвн Берлин вѣнты тѣтлăсы.

Тăм вѣн мирхотн кăт хăтлмăртыв юхтумайлат ёх кўтѣдн путăртсăт, вѣндтйидсăт па уша версăт, муй щирн еллы тѣса тăм рѣпата тѣты. Щи юпийн мойң ёх Ёмвош Победа парк хуца ăңки кев хурас елпийн аня лыптăт пунсăт па «Вахта памяти» акция пўншсăт.

Хăнты ясăна тулмащăс Людмила ЛОНГОРТОВА

Аңшащем нәмты питдем

Ма аңшащем немд Алексей Михайлович Молданов. Дүв 1929-мит онд Касум мұвн сема питәс. Хән Вудаң даль однитсы, интәм ма итема, аңшащема 12 тәд вәс. Дүв мәнема путәртәс, муй ширн давәрт даль пурайн рәпитәс. Ма дәнхалум пирәш хуятәт олаңан хәншты, ләдн худыева мир ат вәйтсәт, муй ширн Вудаң Победа хәтл ёша павәтсы.

Даль одниттын вүдәт давәлты хә ёх даласты хәра тәсыйт. Юдн тәп пирәш хуятәт, имет па нявремәт хәшсәт. Ма Алексей аңшащем аңкел пида вүды тащәтн рәпиттыпитәс. Кашәңлүң

тәд сүс вәнты нявремәт имет пида тухәдн Асн хүд велпәсләсәт. Шит мет давәрт олат вәсәт. Сүсн тухәд тадман потум йиңкән рүңкасәт. Аңшащем лупәл, резин сопек ән тәйсәт, вейдал

иса йиңка рүвәтләлдал. Тәп рәпата эвәлт немхуят ән ершиләс. Хән иса щомды питыйдсәт, күтәдн путәртсәт «шит даль хәр пәта» па елды ши рәпитсәт. Тәдн Ләша аңшащем вәнта велпәсләты янхәс.

1947-мит онд дүв «1 Май» немпи колхозн вүды тащ бригадира павәтсы. Рәпиттәд мәр дүв ар ёх вүды тащәт давәлты вәндтәс. Әхәт ши хуятәт дыв саттәда бригадира рәпитты питсәт.

Алексей Михайлович яма рәпиттәд пәта ар пүш арсыр мевд посәтн мойдылсй. Бригадид социалистической кәсупсыйн иса нух питыләс. Дүв «Красного Знамени», «Трудового Красного Знамени» орденәң, «За доблест-

ный труд», «За трудовую доблесть» медальнән па «Ветеран труда» немтәйл.

Ма Алексей Михайлович аңшащем 1991-мит онд рүтшәты мәнум юпийн вәнт шушийн юкан вүдәт тайман вәс. 2011-мит онд ай кер тыләшн дүв әнтәма йис. Евдокия Кузьминична аңкаңкем пида дын вет няврем снмәлсәңән, 13 хиды па кәт мет ай хиды сема питсәт. Нявремдәл худыева непекәңа йисәт.

Ма аңшащем иса нәмты питдем.

Артур ДАНИЛО

Хәнты ясаңа тулмаштәс Надежда ВАХ

Артур аңшащел пида вәнт шушийн

Мәв такды пура

Алпа, кашәң хоттел ёхн рәтләд вәдәт, мәта хуятәт Вудаң Отечественной дала янхсәт. Мүң рәт хуятлүв күтн щимәш хәннәхә ищи вәд. Шит ма вән щатъшащем – Илья Иванович Милихов.

Вән щатъшащем 1916-мит онд Сүмәтвош район Шуид кәртән сема питәс. Дүв ащел – Иван Иванович Милихов (Ташәң Юван ики) – тащәң хуята вәс, ям арат хот вой тәйс. Дүв Түтлейм кәртән вәдты нүшаяң айдат Лиза не имия вүслә. Ияха вәдман мәр дын хәлум няврем снмәлсәңән. Кимит пухән Илья немн алдыс.

Вудаң Отечественной даль однитум пурайн вәна ювум Илья имене йис. 1941-мит онд даль хәра мәнәтәд едпийн Илья Иванович хәлум од вүша ювум эвиел сәма әпәдтсәлә па ай мәвн мәслә. Щәлта пушхие ёшн кәрша нух алумтсәлә па лупәс:

– Д а л ь ю п и й н ю х а т д у м – т а д а н м а в а н

хир нәңена тәлум!

Оля – эвие щикүш ащиел давләс, тәп Илья Иванович юхлыән керләс – 1943-мит од тәндуп тыләшн даль хәрн вәшәс.

1990-мит олатн Ольга вән аңкаңкем ащел хур нух кәншәс. Ши хур 1943-мит онд Вудаң даль пурайн вүсы. Ши онд Илья Иванович 26 тәдәтәп йис. Дүв дәмәтсүхәдн мевәд пос щурпийд. Ванкүтды

вән аңкаңкем тәм хур пәда вантәд. Ши мәрн шитама хәнты ар арийд, венш пүңдал хуят сем йиңкәт худиләт. Дүв пәдәла шүмаль вантты.

Ёмвошн Победа немпи парк хуши даль хәрн ухдал пунум ёх кев хурасн нын И.И. Милихов нем вәйтләты ки – вәятн – шит ма аңшащем, дүв эвиела мавәң хиртәты ән па веритәс.

Кашәң од Вудәң Победа емәңхәтл пурайн мүн әнтә тәп аня лыптәт шив пундүв – мавәң детут ищи тәлүв. Шит епләң детут ши нявремәта, хуятат Вудәң даль эвәлт уяң ай пура ән вантсәт.

Елизавета ПОСОХОВА, 11-мит Ёмвошәң ашколайн 3-мит классән вәндтәйлды эви

Хәнты ясаңа тулмаштәс Ирина САМСОНОВА

МИНИСТЕРСТВО ОБОРОНЫ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ (МИНОБОРОНЫ РОССИИ) ВОЕННЫЙ КОМИССАРИАТ ХАНТЫ-МАНСЙСКОГО АВТОНОМНОГО ОКРУГА Отдел по городу Ханты-Мансийск и Ханты-Мансийскому району (17) г. Ханты-Мансийск, 628011	СПРАВКА Дана в том, что Милихов Илья Иванович 1916 года рождения, по данным отдела военного комиссариата ХМАО по городу Ханты-Мансийск и Ханты-Мансийскому району, пропал без вести в феврале 1943 года.
--	--

Ёмвошн литературной премия мойдасы

Ай кер тыдӑш 3-мит мўвтел мир писатель хӑтл пӑты Ёмвошӑн «Югра-Классик» немпи хотн литература од пўншты пӑты киникайт хӑншты ёх округ губернатор премия ёша холумтсӑт.

«Нявремӑн литература» немн «Яна ёх моньшӑт» киника пӑты Владимир Енов мӑсы. «Поэзия» немн кӑтӑн юконтсыйӑн, щит Владимир Волковец «Река моя, память-транзит...» киника пӑты па Дмитрий Сергеев «Хвойный край с просветами берёз» киника пӑты.

Щи юпийн етхот вӑс. Мойӑн ёх Л.Н. Толстой путрӑт, П.И. Чайковской хӑйн хӑншум «Евгений Онегин» па Н.А. Римский-Корсаковӑн хӑншум «Садко» опера арӑн хӑлӑнтсӑт.

Мосл ястӑты, хуты киникайт хӑншты ёх округ губернатор премия нялсыр немӑтн вантлӑт:

путрӑт, лўнтарӑт, научно-популярной путрӑт па нявремӑт пӑты хӑншум путрӑт. Щит 1998-мит од вўш эвӑлт мӑты пӑты.

Ешӑк Владимир Егорович, мўн нӑн пӑтӑна нух амӑтсўв, нӑн щимӑш вӑн нем холумтсӑн. Елды ишиты амӑш путрӑт, моньшӑт, па лўнтарӑт хӑнша!

**Людмила
СПИРЯКОВА**

«Югра» немуп вухӑн мойлупсы

Ропхӑн кўрк тыдӑш 20-мит хӑтӑн Ёмвошн округ киникайт лўнӑтты хот йитн мўвтел мирӑт поэтӑт па писателят «Югра» немуп вухӑн литературной мойлупсийн кӑтлуптӑсыйт.

Мослупты, муй щирн «Югра» мўвтел лауреатӑт тӑм одн ветмит пўш Ёмвошн вухӑн мойлупсийн мӑсыит. Щимӑш вулаң верар мўв па па хон пелӑк поэтӑт па писателят пӑта округ правительств па Ханты-Мансийской банк кӑшайт немасыя лӑшӑтсӑт. Мўвтел ёх литературной мойлупсы округе 2007-мит одн версы. Щи вўш эвӑлт щит нялъян мултас хӑннехӑ Россия, Белоруссия, Укра-

ина, Сербия, Азербайджан, Болгария, Греция, Македония па Чехия хон пелкӑт ёх холумтсӑт.

Щиты тӑм мӑнум 2014-мит одн мўвтел мир киникайт хӑншты хуятӑт эвӑлт лауреатӑта йӑсӑт: Владимир Андреев Нижневартовск вош эвӑлт «Краеведение» номинация щирн, Виктор Буланчев Бийск вош эвӑлт «Сибирская па Дальневосточная литература» щирн, Игорь Шумейко

Москва вош эвӑлт «Публицистика» щирн, Игорь Изборцев Псков вош эвӑлт «Проза» щирн, Николай Шамсутдинов Тюмень вош эвӑлт «Поэзия» щирн, Ярослав Голоубек па Карел Сыс Чехия хон пелӑк эвӑлт «Славянская книга» щирн, Владимир Скиф Иркутск вош эвӑлт «Слово о полку Игореве» поэзия щирн хӑншмӑд пӑта па Вячеслав Ар-Серги Удмуртия мўв эвӑлт финно-угорской мирӑт литература рӑт мир ясӑа тудмаштумӑд унтасн.

Лауреата ювум арсыр мир поэтӑт па писателят ям вўща ясӑн мўн округ

па Ханты-Мансийской банк кӑшаита лупсӑт. Щи юпийн лыв айкел ӑкӑтты ёх пӑда вӑйтӑнтыйдсӑт па путӑртсӑт.

Владимир ЕНОВ

Хурӑтн: мойлупсы щир вантты киникайт лўнӑтты хота юхтум писателят па поэтӑт; Ханты-Мансийской банк кӑша Д.А. Мизгулин па округе Культура департамент кӑша не Н.М. Казначеева Тюмень вош поэт хӑя Н.М. Шамсутдинова мойлупсы катлуптӑсӑн.

**Алдан вүш эвэлт хятдэн па мелак төрүм
вөс. Вөн дөңшэң хяр хуши вүдең хотят
доньшдтасыйт. Камн пәсанәт омәссыйт па
щи әхты юхтум әх ванлтупсы щира хурамәң
пурмәсәт пунсәт. Айкемн Касум па мойң әх
щив әктәщты пйтсәт. Ши мәр ма вантсум, муй
дыв тыныдәт. Тәта мир хүд, нюхи, ешн ёнтум
арсыр мосты утәт дөтты веритсәт.**

Касум мұвн вұды емәңхәтл

Еша вөс мир ариты-
якты хәра юхәтсәт. Мет
оләңән әктәшум мира
Нуви сәңхум район кәща
С.П. Маненков ям па
ләхи яснәт лупәс. Вүды
тащәтн тәса рәпитум
әха ишәк непекаәт па
мойлупсәт катлуптәс. Ар
ол вүды ташән рәпитты хә
Сергей Иосифович Попов
«Почётный оленевод»
немн юкантсы. Щи юпийн
па тыв юхтум кәща әх
вүдең мир емәңхәтл
пәты сәма рәхты ям
яснәт лупсәт. Ар ол вүды
тащән вөн унтас верты
хә Николай Павлович

Тасьманов емәңхәтл
пүншты пәты Россия мұв
вотвой нух адмәс.

Ши юпийн вүдыйн
кәсты икет, имет, айлат
эвет па пухәт Амняюхана
нык вухәдсәт. Вүдең әх
кәсты вүянтсәт, мир
худыева вантты щира
вана щив йиәсәт. Кашәң
хуят сәмәлн алпа пирийс,
мәта вүдең әх сора, апрәңа
па сыры ат юхтәс. Вантты
щи әх пелды шеңк әмәщ
вөс. Щи кемн па хәрн
юрн хотәтн мойң мир
хошум йиңк, няр хүд,
нюхи, воньшүмүтәң нянь
па каврум шай яньщты
веритсәт. Хәтл мәр ариты-
якты тәхийн увәс мир
арәт арисәт. Валентина
Тарлина хурамәң сәх па
мольщәң щив тәс. Юхтум
хуятәт хәнтты сухәт нух
ләмәтсәт па хурн вүсыйт.
Мойң әх па ай нявремәт
хотәң әхлад пида вүдыйн
хәтәтлясәт.

Кашәң ол емәңхәтл
пурайн хә хуятәт әхәд
шәпи навәрдәт. Щи
эвәлт пухәт мет әрәңа
йилдәт па тәп ям вера
вүянтләт. Хә хуятат күтн
мет оләң тәхия пйтсәт
Н.П. Тасьманов, С.П. Ка-
нев. И.А. Попов хәлүм

пұш нух питылдәс. Вантэ,
шеңк әмәщ вөс вантты,
хән имет па айлат әх
кәссәт. Имет эвәлт мет
сора Лариса Попова, дүв
юпелн Надежда Попова па
Светлана Канева юхәтсәт
Айлат әх күтн оләң тәхия
Анастасия Попова пйтәс,
кимит – Денис Ерныхов,
хәдмит Илья Тасьманов
юхтәс. Худыева тыңән
мойлупсәтн мәсыйт.
Ханты-Мансийский банк
эвәлт Д. Попов, Т. Кане-

ва, Л. Филиппова, А. Коп-
телова әх мойлупсәтн
катлуптәсыйт. Ищи
хәтл «Единая Россия»
«Народный мастер»
тәйты имет тыңән утәтн
ортсыйт, щит Ксения Гри-
горьевна Ерныхова, Ма-
рия Степановна па Ирина
Семёновна Молдановңән.

Етн ода тәм емәңхәтл
сухнәс. Мойң әх ара щи
мәнсәт.

Раиса РЕШЕТНИКОВА

Пўпи як хот

Касум мўвн пурмӓсӓт ӓкӓтты па шавиты тӓхийн ай кер тыдӓщн хӓлум хӓтл мӓр пўпи як хот мӓнӓс. Увӓс мир хущи пўпи як хот, щит мет вудаң емӓҥхӓтл. Щит округ культура департамент, «Торум Маа» немпи музей, «Творческое объединение «Культура»» хот па па ӓх унтасн лӓщӓтсы.

Тӓта хурӓтн кӓртӓң па мойң ӓх 1988-мит одн Ӕмвошн мӓнум пўпи як олӓңӓн вантты па уша павӓтты веритсӓт. Вухалтум пўпие хота лундтӓсы па хурамӓтсы, летутӓң пӓсанӓн версы. Етна ода кӓртӓң па юхтум мир айкемн пўпи як хота ӓктӓщты питсӓт. Пўпи як хотн мултыкемвӓнаювум икет арисӓт. Кӓртӓң хӓ Андрей Александрович Ерныхов пўпивухӓлтӓспа лўв сыры хӓтл вўш ӓвӓлт емӓң арӓт арийс. Лўвела Денис хилӓд нӓтӓс. Муй арат ар, як, луӓлтул альсы, щитӓт пухие немасыя постӓслӓ. Катра пурӓйн щи утӓт хӓлум сот араттыя ювӓнтсӓт. Имилор йис тӓхи ӓвӓлт па мойң хуят вӓхӓнтсы, щит Сергей Кечимов. Ӕмвош ӓвӓлт Тимофей па Татьяна Молдановӓӓн Петя пухиел па пӓӓн тӓтлӓсӓн. Ясӓң тӓйты

пушхие луӓлтулӓт ванлтумӓн юнтӓс. Мосл лупты, пўпийакхотнайдат ӓх ищи арсыр верӓта вӓнттӓсыйт. Дыв ӓнтӓ тӓп вантсӓт па хӓлӓнтсӓт, щитумпийн айдат ӓх якӓт, ушхуль луӓлтулӓт мира альсӓт.

Мосл лупты пўпи як хот мӓнумӓн па хон пелӓк мир ищи вӓсӓт. Швеция мўв ӓвӓлт юхтум ӓх «Нация и медведь» немпи проект щирн рӓпитлӓт. Дыв мўвтел мир пўпи якӓт вантлӓт па нух хӓншлӓт. Щи унтасн дыв уша павӓтлӓт, мӓта тӓхийн муй щирн пўпи як лӓщӓтлӓ.

Пўпи як хот па па йис емӓҥхӓтлӓт енумты нявремӓта хӓщуптӓты мосл, тӓмиты вӓн па ай ӓх ияха лӓщӓтты верӓт елды унтас тӓты питлӓт.

Раиса
МОЛДАНОВА

Ущхуль ханнехэ Карым кэртән вэл

Манстәр район Карым кэрта янхмемн и эмәш, савр-вавр ханты ими пида вөтәңа йисум, щит Галина Ивановна Пестрякова. Тәм путраң па апрәң вәна пелка ювум ханнехэ вөдты-холты хотд елта сема хойд – пөшәсд кевән пүлүп эвәлт хурамтман вөл, хот пүңәдн юх лерәт эвәлт сыр-сыр ущхуль емәң войт иты утәт вантты рәхл. Мүвтел имет емәңхәтл пәты ма нынана тәм эмәш ханнехэ олаңаң ханшты дәнхалум.

Галина Ивановна 1951-мит одн Манстәр район Вән юрты кэртән сема питәс. Тәм кэрт Ендырь юханән омсәс. Щи пурайн тыв Захарка па Ихренко кэртәң лүңман вөсәң. Ащел – Волдинәт рәт мир эвәлт вөс. Лүв хүвн әнтәма йис. Аңкел – Анна Яковлевна (Кирипова) вөс, пидыел сурма ювум юпийн кимит пүш икия мәнәс. Сырыя лүв вәнтән юх павәрт сәвәртты тәхийн, әхәт колхозн мис пәсты неңа

рәпитәс.

Вән хоттел әх хуши Галина Ивановна кимит няврема вөс. Ашколайн тәп хәт класс вәнты вәндтыләс. Эмәш, хути ши пурайн нявремәт ашкола вәнты амп әхәдн янхсәт. Галина па пушхиет иты амп кирд па ашколая мәнл.

Лапәтхушъяң ол луваттыйн айдат Галина не рәпитты мәнәс. Ветхушъяң ол мәр колхозн миспәсман рәпитәс. Сырыя немасыя мис пәсты шүңк әнтәм вөс, неңәт иса әшн мисәт пәссәт. Савр-вавр Галина и хәтл мәр тәлаң вет фляга есумийнәк текнуптаты веритәс.

Щәлдта колхозәт ләп тәхрум юпийн Галина Ивановна хәтл мәр пушхиет вантман тәйты хота рәпитты мәнәс. Яслихотн лүв иши ветхушъяң ол рәпитәс. Олаңаң ай няврем давадты па вәндтаты хуята нәтты неңа вөс, щәлдта ши хот давадты ханнехуята рәпитәс.

1990-мит од вүш эвәлт нявремиет пәты Галина Ивановна тәд пурайн арсыр доньшәң хурасәт верты питәс. Кашәң од апрәң ими хәскем доньшәң ут омсәс, ши пелы ванттыйн, адмәнтыки моньшәң тәд кэрта юхәтсән. Тәта ишәки ики па доньшәң эвие, сыр-сыр хотәт па вәнт войт, моньшәт эвәлт арсыр утәт: пәлтап кәр ими, мукарең довие па па утәт. Галина Ивановна ләшәтум доньшәң хурасәт сыр-сыр кәсупсәтн ар пүш нух питыләс. Ши вер пәты каркам ими ям арат ишәк непекәтн еша катлуптасы.

Ветъяң ода ювмәдн ханты ими рүтьшәты мәнәс. Хот пүңәдн лүв иштиты йилуп ол елпийн сыр-сыр доньшәң хурасәт верл: тәта күш юрн хот па вүды әхәл, күш шуши мир ханнехә тәд пурайн вантты рәхл.

Ши тумпийн савр-вавр ханты ими хүд вәдпәсләты вер сәмәңа тәйл. Хот пурайн аләң саты амп әхәл кирд па хүд вәдты мәнл. Кэртәң мир иса вөл, хути Галина Ивановна хүд вәдпәсләты вер мосман тәйл, щит пәты итәх пурайн лүв вохды, ләдн машинайн муй хопн хүвшәк тәхия мәнты.

Ванкүтды кэртәң мир пәты хүд вәдпәсләты кәсупсы ләшәтәл. Щәлдта ияха систам дыл шивн хүд хошум йиңк кәвәртләт, күтәдн путәртләт, аридәт па юнтләт. Ши вер кэртәң мира шеңк әмша вөл.

Тәд па тови пурайнәң емәңхәтәдн Галина Ивановна амп әхәл кирд па щитәтн ай пушхиет кэрт хүват тәтләд. Нявремәта тәм вер вән амат тәд.

Ши тумпийн апрәң ханты ими «Совет ветеранов» немпи вәна пелка ювум хуятәт тәхия лүңман вөл. Вәндата ювум ханнехуятәт тәта

иши әмша вөдләт. Арсыр емәңхәтләтн, вәйтантупсәтн мир ешалт аридәт, якләт, әмәш утәт вәндтәләт. Щәлдта күтәдн сыр-сыр кәсупсәт, вәндтупсәт ләшәтләт. Йилуп ол емәңхәтл пәты иса пурайн әмәш ләмәтсухәт әнтләт, щәлдта кэртәң якхотәтн вәндтәләт.

Мосл ястәты, хути Галина Ивановна стихотворенияйт па ущхуль арәт хәншәл. Кашәң емәңхәтл вүраңаң па ләхәс хуятәт пәты лүв әмәш арәт ләшәтәл. Щит пәты тәм ханнехә Карым кэртән вөдты мирн иса мосман тәйды. Верды омәсты Галина Ивановна иса ән веритәл, хүд вәдпәсләты ән мәнәс ки, юдн арсыр хурамәт әнтман, ай хушәпәт верман омәсл.

Эмәш, хути Галина Ивановна хот пүңәдн пөшәс па камн вөдты пурмәсәт кевән пүлүпн хурамтман вөдләт. Ши кевән пүлпәт иса мирн әкәтсийт. Кашәң хәтл аләң саты ким еттәдн Галина Ивановна хот пүңәдн йилуп кевән пүлпәт вөйтәл. Вантә, кэртәң мира уша йис, хути апрәң ими пүлпәт әкәтл. Лыв әмәш хуята нәтты дәнхәсәт. Щиты и әрн кәт шураәс мултәс кевән пүлүп әкәтсәт.

Галина Ивановна эви па пух тәйл. Эвел – Татьяна Александровна Дятлова Емвошн Югорской государственной университәтн рәпитәл. Андрей пухл, армияя янхәс, интәм Сәрханл вошн рәпитәл.

Мүвтел мир имет емәңхәтл пәты Галина Ивановна мет хурамәң вүща яснәт китлүв! Уяна, пишәңа, тәлаң күрн па тәлаң әшн, ям нумәсн па әмәш вер елды тувман вөдә, рәт па пид әхләдн давадман, мосман ат тәйлайн!

Ирина ПОСЛОВСКАЯ

Болчары кэрта яңхмемн ма ăшколайн вѣдум катра пурмăсăт давăдты хот йит вантсум. Щит история па обществознание урокъăн тѣты не Светлана Девяткова верăс.

Катра ханты кэртие

сты утăт мăсăт. Щи тумпийн щи ѐх катра ханты шѣкăн тăхийн тынăн утăт кăншсăт.

Тăта вера хўвн ханты кэрттывăс. Иван Грозной хон ики пурайн вельщи Болчары кэрт олаңан ханшы, щит 1715-мит олн вѣс. Ханты пѣп ики Филофей Лещинский Конда юхан хўват перна пос пунманяңхăс. Кэртăн мир вух унтасн Тѣрум хот омăссы, 1846-митн щит тўтн ѐссы. Ёхăт мир вухăкăтсăт па йилуп Тѣрум хот омăссăт.

Лўв ясăд щирн, Болчары – вера катра кэрт, ванкўтды тыв Тюмень, Тѣпад па Екатеринбург вошăт эвăдт археологăт юхтыйлăдт. Лыв тăм кэрт пўнăдн йис ханты кэрт вѣйтсăт. Археологăт луплăт, тăта хиш мўв, щирн кеншăк мўв хирты пахишн вѣйтум пурмăсăт худна ямăт. Щиты дыв уша версăт, хуты тăта вет шурăс ол юхды ханнехѣ вѣдты тăхи вѣс.

Шадь, хуты Болчары эвăдт Кедровой кэрт вѣнты кев ѐш верты пурайн итѣх тăхет нартамды шўкатсыйт. Ванкўтды тыв катратынăн утăт кăншты ѐх юхтыйлăдт, кэртăн мир дыведа иса ѐн мо-

Интăм ѐн вѣйтды, муйсăр ханты рѣт мет сыры тăта вѣс. Тѣп 19-мит нѣпăтн тыв Нялинăт ханты рѣт юхтăс, юхан хонăнăн дыв катра хотѣд худна омăсл.

Ăшкола музей олаңан Светлана Анатольевна лупăс, хуты мет сыры нявремăт вѣндтăты не Елена Косачѣва Ленинской хот йит верăс. Тăта иса коммунистической партия, комсомольской па пионерской тăхет олаңан дѣшăтман вѣс. 1990-мит олаңтн итѣх хуятăт нѣмăссăт, ин щи утăт ѐн мослăт па ед вушкăсыйт. Светлана айдтыева щитăт юхи тѣслѣ. Щи юпийн тăта

Вудан Отечественной ладь лалясум ѐх олаңан хот йит версы. С.А. Девяткова атăдт хот йитн Конда мўв олаңан музей верăс.

Йилуп ѐшколайн 2002-мит олн музей пўншсы. Вѣндтыйлды нявремăт шѣнк яма нѣтсăт. Олаңмит хот йитн Болчары кэрт олаңан, тăта арсыр мўв идпийн вѣйтум пурмăсăт вѣлдăт. Кэртăн мир ищи нѣтсăт, арсыр катра пурмăсăт тѣсăт. Елды Болчары кэртăн вѣдум рѣпитты тăхет олаңан хот йит версы. Атăдт лыв ѐшколай олаңан айкелăтăкăтсăт. 2011-мит олн Болчары кэртăн вѣндтăты вер дѣшăтты пура вўш эвăдт сот хѣс ол постăсы. 1891-мит олн пѣп ики яң ханты няврем вѣндтăты вўс, вет пух па вет эви.

Хот йит хўват елды шѣшты ки, Вудан Отечественной ладь па арсыр ладьт олаңан пурмăсăт альман вѣлдăт. Итѣх пурайн вѣндтăты ѐх нявремăт пида вѣн

ладь вѣдум тăхета яңхлăт, нѣтлăт пăрум ханнехѣйт кăншты па щи тăхет эвăдт арсыр ладь пурмăсăт тѣлăт. Щи тумпийн щăта ладь пурайн миом мевăд посăт альман вѣлдăт. Вудан Победа 50 ол постăты пурайн немасыя карта непекаң нух ханшы, хута Болчары кэртăн ѐх лаляссăт. Сыры 27 хуят олаңан вѣйтсы, ин 90 хуят олаңан ханшман вѣл.

Тăта рѣпитты хуятăт Кондинской краеведческой музей ѐх пида инумăсн, иѣрн рѣпитлăт. Щи тумпийн нявремăт научной непекаң ханшлăт па лўнăтлăт. Кашăн ол Болчары кэртăн нявремăт арсыр кăсупсѣт, фестивалят эвăдт мевăд посăт, ишăкты непекаңт тѣлăт. 2010-мит олн тăм музей рѣпатнекăт 200 шурăс грант вух ѣша холумтсăт. Щи вух унтасн иса мосты пурмăсăт дѣтсыйт.

Людмила СПИРЯКОВА

Тэндуп тыдăш 26-митн Югра мўв дўңатты хотн шуши мир путрăт, моньшăт ханшты ханнехуятăт, увăс мир учёныйт, вѐна пелка ювум хуятăт, оса тăхет ёх, вѐндтăты верăт тѐты хуятăт, айдат ёх па Ёмвошăн айкелăт лѐщăтты ханнехуятăт мирхота ѓктăшийлсăт. Вѐйтантупсыйн «Югра лыднуптăты» оса тăхи лăңкăр ханнехѐ, «Ханты ясăң» газетайн рѐпитты не Ульяна Данило (Молданова) вельщи лѐщăтум «Вудăң Ас юхăн пуслăт» (рўш щирн «Притоки Великой Оби») немпи киника вандтăс. Тăм непек мăнум ол Ас потты тыдăшн «Югра лыднуптăты» оса тăхи ёх унтăсн етăс.

Йилдуп киника етăс

Аролмăр Ульяна Данило нумсăдн лăңхăс Югра мўв ай кѐртăтн вѐлты дыв саттѐла путрăт, стихотворенияйт ханшты айдат ёх лѐщăтум верăт ияха ѓкăтты па киника есăдты. Вантѐ, ар пелăк ай кѐртăтн вѐлты дыв саттѐла путрăт ханшты ханнехуятăт атѐлт ѓн веритлăт лѐщăтум нумсăт киникая пунты. Щит пăты интăм Ульяна Данило унтасн па ѐрн «Вудăң Ас юхăн пуслăт» немпи непекăн дыв саттѐла путрăт, стихотворенияйт ханшты айдат ёх немăт ияха ѓкăтман вѐлдăт. Щит Ульяна Молданова, Андрей Дубасов, Елена Ермакова (Тарлина), Анна Молданова, Виктория Молданова, Владислав Молданов, Арсений Немельгин, Олеся Сопочина па Валентина Тарлина.

Ульяна Данило (Молданова) 1978-мит одн Нуви сăңхум район Юилъск кѐртăн вўдѐт давăдты

хоттел ёх хуши сема питăс. 2003-мит одн Югорской государственной университет етшуптăс. Мет олăң путăр 1996-мит одн ханшăс. Ханты айдат не ханшум путрăт «Литературная Россия» газетайн, «Мир Севера» немпи журналăн етлѐсăт. Ханты ясăңăн ханшум путрăт рўш ясăна Татьяна Молданова тўлмаштăс. Ульяна Данило Ёмвошн вѐд па рѐпитăд. Икел пида нял няврем енмăллăңăн.

Андрей Дубасов 1982-мит одн Ёмвошн сема питăс. Тăта 3-митăшкола етшуптăс, щăлта Югорской государственной университетн рѐт ясăң па литература вѐндтăты тăхи етшуптăс. Интăм «Жилище» немпи вошăң хот омăсты верăт тѐты тăхийн рѐпитăд. Андрей – вухадь хѐ. Имел пида пухие енмăллăңăн. Айтелн Андрей путрăт па нарăсты сыйт ханшты питăс. Щи тумпийн дўв

«Ямра» немпи арăң-якăн тăхи лѐщăтăс, щăлта «гранж-арт» немпи щирн одюпн хурăт ханшты вер яма вѐд.

Елена Ермакова (Тарлина) 1975-мит одн Касум мўвн сема питăс. 16 од луваттыйн ѓшкола етшуптумăд юпийн Санкт-Петербург вош А.И. Герцен немпи пединститута вѐндтыйдты мăнăс. Айтелн Елена одюпн хурăт ханшты неңа йиты лăңхăс. Вѐн воша юхăтмăдн сăма

мăнăс. Кăт олмăр айдат хѐ Чечня мўвн служитăс. Андрей Ёмвошрайон Кышик кѐрт пўңăдн вѐнт тăхийн вѐд. Айдтыева стихотворенияйт ханшăд. Дўв лѐщăтум путăрлăд «Самаровский ямб» немпи киникайн ханшман вѐлдăт.

Анна Молданова 1991-мит одн Нуви сăңхум район Касум вошн сема питăс. 2013-мит одн Югорской государственной университет етшуптăс. Ай пура вўш ѓвăлт Анна путрăт ханшты питăс. Итѐх стихотворенияйт «Сохраним язык в семье» немпи киникайн дўңатты рăхл.

Виктория Молданова 1994-мит одн Касум мўвн сема питăс. Ашкола етшуптумăд юпийн Югорской государственной университета вѐндтыйдты мăнăс. Интăм айдат не хѐдмит курсăн информатика верăта вѐндтыйд. Ханты ѓви айтелн путрăт па стихотворенияйт ханшты питăс. Дўв ханшум верлăд «Сохраним язык в семье» немпи киникайн лѐщăтман вѐлдăт.

Владислав Молданов 1968-мит одн Ваньшавăт кѐртăн войхўл вѐдпăслăты хоттел ёх хуши сема питăс. 1987-1988-мит олăңăн Красноярской мўвн армияйн вѐс. Щи юпийн учебно-производственной комбинатн вѐндтылăс. Владислав Молданов стихотворенияйт па арăт ханшал. Дўв путрăт «Белоярские вести», «Литературный Белоярский», «Новости Югры» газетайтн, «Земля Ванзеватская» па «Город белых ночей» киникайңăн хуши ханшман вѐлдăт.

Арсений Немельгин 1986-мит одн Ёмвош район Кышик кѐртăн сема питăс. 2008-мит одн Югорской государственной университетн юридической тăхи етшуптăс. Интăм рѐт кѐртăн вѐд, рѐпитăд па стихотворенияйт ханшăд.

Олеся Сопочина 1988-мит одн Вокирѐп-ягун юханăн вўдѐт давăдты

рăхты тăхия ѓн вўсы, щит пăты айдат не ясăңт вѐндтăты мăнăс. Ёмăщ, хути Хон Петра вошн ханты не метолăң стихотворенияйт ханшты питăс. Ёхăт Елена Нижневартовской государственной педагогической институт етшуптăс. Щи юпийн «Югра» телерадиокомпанияйн «Северный Дом» программайн айкелăт лѐщăтты неңа рѐпитăс. Ипўш рѐпата щирн округ хўват яңхман айдат хѐ пида вѐтăңа йис па дўв хушѐла икия мăнăс. Интăм Елена пилыѐд пида Когалым вош пўңăдн вўт кѐртăн вѐд. Лыв хоттелн нял няврем енмăд. Елена Ермакова (Тарлина) ханшум путрăт «Литературная Россия», «Новости Югры» газетайңăн, «Мир Севера» журналăн па «Эринтур» киникайн ханшман вѐсăт.

Андрей Молданов 1980-мит одн сема питăс. 1998-мит одн армияя

Сопочинят хоттел ёх хуши сема питас. Айтедн аңкел-ашел пида вэнтан вэс, ипүша вой-хүл ведпасдуман янхас. Ашкола юпийн иши Югорской государственной университета вэнтыйлды юхтас. Олеся мадьяр ясаң яма тайл, щит паты Венгрия мўвн од мэр вэнтыйлдас. 2014-митодн хантын Тюменской государственной университет етшуптас. Интам «ЛУКОЙЛ – Западная Сибирь» мўв илпи питы вуй вўты тахийн рэпитал. Икел пида эвие енмалдана. Олеся ханты ясаңн моньшат ханшад.

Валентина Тарлина 1962-митодн Ёмвошрайон Кышик кэртан сема питас. Пуднават вошн хот войт ямалты хуята вэнтыйлдас. Щадта 1988-мит одн рэт кэрта кердас па тамхатл вэнты Кышикн вэл. 1997-мит одн кайи-мэш эвалт Валентина Тарлина рўтышаты манас. Ёнтасты, тыйты вер самана тайл. Ши тумпийн стихотворенияйт ханшад.

Вельши етум «Вудан Ас юхан пусдат» немпи киника вэнтыйлды айдат ёх, культура верат тэты хуятат, киникайт лўнатты хотат паты па иса Югра мўвн вэлты мир паты лэшатсы, лэдн па миратшуши мир вэлупсы олаңан уша ат версат, лэдн елды күтэлн лэхсаңа ат вэсат, лэдн мўв-ават давалман ат тайсат.

Мосл ястаты, 500 арат киника етас. Вэйтантупсы сухантты юпийн мойна юхтум мир йилуп киникайн мойдасыйт.

Мўң, «Ханты ясаң» газетайн рэпитты ёх, айдат айкелат ханшты неңа вельши етум киника паты пэмащипа яснат луплўв па лўв пилэда ши мосты верн аматлўв. Ланхалўв, лэдн Ульяна Данило лэшатум вер елды ат манас, лэдн лыв саттэда путрат ханшты увасхуятат олаңан ар мир ат вэс.

**Ирина
САМСОНОВА**

Литература од пўншсы

Ропхан кўрк тылдащ 27-мит хаталн Ёмвош хатмит библиотека хотн Россия мўв луватн верум Литературая постум од азербайджан поэт хэ Княз Гочаг пўншас. Югра мўвн тамхатл сот мултас арсыр мир вэл.

Тата мосванан Ёмвошн рўщ поэтесса не Любовь Милыева «Югра многоликая» немуп киника лэшатас. Ши ут хуши араттелн 86 мир яснат писателят па поэтат стихат па путрат ияха акатсыйт па непека версыйт. Тэп хэлумьян яснат мир ханнехэ мўң мўвевн вэлдат па кашан од арсыр киникайт округе хуятат пата ханшлат. Антология хушиян пахон пелак эвалт вэлты писателят па поэтат хураман путрат па стихат ияха акатсыйт.

Мосл лупты, хуты азербайджанской литература поэт хэ Княз Гочаг ар од мэр Югра мўвевн Пыть-Ях вошн вэл па рэпитл. Там ханнехэ поэт, прозаик па айкелат акатты хэ. Лўв ван хатлуп тылдащ 1954-мит одн Азербайд-

жанской ССР мўвн сема питас. Сырыя хотат омасты тахийн рэпитас. Эхат Тюменской область мўва юхтас па мўв илпи таш вўты хэя вэс. Тюмень вош университетн факультет 1986-мит одн етшуптас. Щадта 1990-мит од вўш эвалт Югра мўва юхтас па Пыть-Ях вош газетайн айкелат акатты хэя йис. Тамхатл лўв иши вошалн телевидения хуши рэпитл. Княз Гочаг арсыр хураман стихат па эмащ путрат рэт па рўщ яснатн ханшад. Щиты лўв «Литературный Азербайджан», «Мир Севера», «Югра», «Юность» журналатн па «Литературная Россия» газетайн стихотворенияйт еслас. Лўв ар од мэр рўщ поэтат Дмитрий Мизгулин Ёмвош эвалт, Александр

Кердан Екатеринбург эвалт, Валерий Дудаев па Евгений Юхин Москва эвалт вэлты ханнехуятат стихат айдта рэт яснат тулмаштас па ушаңа-сащанарифмаширнелды лэшатсалэ па киникая версалэ.

Щимаш вудан вер пата лўв Азербайджан мўв Союз писателят тахия 2000-мит одн вўсы па 2003-мит одн Россия мўв Союз писателят тахия лўнас. Ши тумпийн Княз Гочаг Пыть-Ях вош почётной ханнехэ немн юкантсы па «Звезда полей» Н.М. Рубцов немуп Россия лауреата йис.

Литература ода постум вэйтантупсы пурайн Ёмвош хатмит библиотека хотн Азербайджан мўв ханнехуятат немасыя ияха юхтыйлдасат па дыв рэт мўвэд па литератураел олаңан сыр-сыр айкелат версат. Дыв юпелн Княз Гочаг арсыр стихотворенияйт рэт па рўщ яснатн акташум вошан мир елпийн лўнтас. Мет хураман стихат там поэт хэ аңкел олаңан ханшас. Щит пата ханнехуятатн самана ши угат хэлантсыйт па лўвела вэн пэмащипа ясаң лупсат.

Щадта Ёмвошн вэлты Азербайджан мир хуятат ияха юхтум вошан ёх елпийн якты-ариты хот версат. Кашан неңа муй хэ хуята вера эмащ вэс уша паватты, муйсар хураманарат па якшират азербайджанцат тайлат па муйсар нарасьюхатн юнтлат.

Юхи хашум күтн рэхл лупты, хуты тамаш Литература ода постум вэйтантупсы Княз Гочаг поэт пида немасыя Ёмвош, национально-культурной па азербайджанской мир «Бирлик» тахи кэчайт версат. Вантэ, кашан мир лўв вэлты-холты щирлад па мират елпийн хурамана ванлтаты даңхал.

Владимир ЕНОВ

Вухаль мир поэтесса пида вэйтантупсы

Ай кер тыдъш 3-митн Югра мўв государственной киникайт лўңатты хотн вухаль мир поэтесса, увас мир литература дерамтты не, телевидениян па радиовин вухаль ясаңан айкед тэты не, оса рэпатыйт тэты не Светлана Селивёрстовна Динисламова сема питум хатлад ешадт вэйтантупсы лэщатсы.

Мет сыры акмум мойн ёха Светлана Динисламова валупсы олаңан кина адысы, щит «Югра» немпи телерадиокомпаниян рэпитты ёх версат.

Светлана Динисламова, эви опрашнемд Садомина, ай кер тыдъш 17-митн 1960-мит одн Лэв кэрт Сўматвош районан сема питас. 1979-мит одн Ёмвошан медучилище етшуптумал юпийн яң од ай тохтўра рэпитас. 1991-2000-мит олатн Хулимсунт кэрт кэщя вэс. 2002-мит одн А.И.

Герцен немпи государственной педуниверситет хуца «Культурология» факультетешуптас. Щи тумпийн щата 2006-мит одн аспирантура етшуптумалюпийн «Проблема эволюции творчества Ювана Шесталова» немпидиссертациянепек холумтас. 2000-мит од вўш эвалдт Ёмвошн вэл. Ин Ас-угорской мир институт хуца рэпитал. Юхи хашум кимит одлўв округ правительства грант вух унтасн нявремат паты вухаль ясаңан «Витсам»

(«Йиңк семье») немпи журнал лэщатал.

Рэт мўвд эвалдт хўвантшак Башкирийн вадмалн Светлана шеңк мәрематы питсы, щирн Лэв мўв, аңкед олаңан лўңтарат ханшты оңитас. Там йисн лўв арсыр верат олаңан стихат ханшыл.

Тамхатл Светлана Се-

ливёрстовна ар ям ясаң хэлантас. Югорской государственной университет хуца рэпитты педагогической наукайт доктор, профессор Вадим Борисович Орлов вандтыйдты айдат ёх пида арат арисат. Ар вухаль хуят Светлана Динисламова рэт ясаңан хошум яснат лупсат.

Людмила СПИРЯКОВА

Мир шукщаты тахи рэпата олаңан

Тендуп тыдъш 25-26-мит хатлаңан арсыр мират верантты ёх тахет, катра пурмасат лавалды хотат кэщайт Ёмвошан ремеслайт центр хуца актэщат.

Мет сыры округ культуравераттэты департамент хуца рэпитты не **Светлана Буторина** вўща ясаң лупас. Лўв ясаңд щирн, тэнядарсыр вандтупсэти мўң верантты ёхлўв ар пўш нух питыйлдсат па ишакты непекат ёша холумтыйлдсат. Юволаңан лўв щиты лупас: «Елды ищиты щи апраңа, яма

рэпитаты!»

2015-мит од – Югра мўв шуши мират арсыр пурмасат верты вер елды тэты немн пунсы. Щирн од мәр сыр-сыр верат лэщатты питыйт, щит арсыр вандтупсэт, вандтаты хәрят, емаңхатлат па па утат.

Мет сыры ремеслайт центр хот кэща не **Ольга**

Бубновене ясаң вўс. Лўв ястас, муйсар непекат пида рэпитты мосл ремеслайт центр, катра пурмасат лавалды хотат рэпатнек ёха. Уша йис, хуцы вух нўша пурайн итэх ремеслайт тахет катра пурмасат лавалды хотат ияха кәратсыйт.

Интәм округевн кат шураскем верантты ёх рэпитал. 35 хуят «Народной мастер России» нем тайлат, щи эвалдт халум хуят «Культура заслуженной деятель» нем холумтсат. 2010-мит од вўш эвалдт 23 хуят округ губернатор премия ёша вўсат. Иса мастерат 26 вер тўвман рэпитлат.

Мирхот пурайн путартсы, хуцы юхи хашум олатн этнотуризм вер тэты ёх дыв саттэда грант вух ёша холумтлат. Итэх хуятат арсыр пурмасат верты хәрят лэщатлат. Тэп дыв рэпатаел ан кал, муйсар пурмасат дыв верлат. Округевн худна немасыя

тахетант лэщатсыйт, хута арсыр карты пурмасат вердыйт, сотупат верты ищи немалт тахи антэм па па ичимаш хотат.

Катхатл мартыв юхтум ремесла хотат эвалдт ёх па катра пурмасат лавалды тахет кэщайт ай тэсат, муй щирн манум од мәр дыв рэпитсат, 2015-мит одн муйсар верат тэты питлат.

Щи тумпийн дыв Ёмвошн вэлты музeya яңхсат, Югра мўв мастерат олаңан кинайт вантсат. Кашан хуята щимаш кинайт пида диск мойласы.

Ма щиремн, щимаш мирхотатн ремеслайт тахетн рэпитты ёх уша верлат, муйсар нўшайт вэллат, хуцыса щитат тўнматты па муй щирн елды рэпата лэщатты мосл.

Людмила
ЛОНГОРТОВА

Ханты ясәң вәнтәлүв

Тынаң нявремәт! Ай кер тыләшн мўң имет емаңхәтл постәлүв. Кашаң ай эви хәнты вәна йил, икия мәнәл, нявремәт емаңдытл пилт. Тәмхәтл мўң нын пилана аңки па неңәт олаңан ясәт уша верлүв.

Ими, не, не хуят –
женщина

Ими – жена

Аңки – мама

Аньхи – мачеха

Аңқаңки –

бабушка по маме

Щащи – бабушка по папе

Вән аңқаңки, вән щащи –

прабабушка

Эви – дочь, девочка

Эвләң – падчерица

Меньне – невеста

Мень – невестка

Хилне – внучка

Апалне, хилне –

племянница

Упи, вән йивэви – сестра

Апәлне, ай йивэви –

младшая сестра

Има –

старшая сестра матери

Ный –

младшая сестра матери

Ай упи, упи, ащең упи –

младшая сестра отца

Щащупи –

старшая сестра отца

Пирәш ими, вәна пелка

ювум ими, нөптәл вәна

ювум ими –

старшая женщина

Ясәт ләшәтәс

Надежда ВАХ

Аңкеда вўща ясәң китл

Тәнял мўң нявремәт пата «Хәтдые» немпи журнал есәлсүв. Тәм ванән Полнавәт көрт эвәлт Тәня Цикановская эвие пищма хәншәс. Лўв ләңхәл имет емаңхәтл вўраңан аңкел вўща ясәңан китты. Тәм ол мўң «Хәтдые» аң есәлсүв, щит пата пищмайл газетайн хәншлэв.

Тынаң «Хәтдые». Ма ләңхәлүм аңкием Вера Дмитриевна Цикановская имет емаңхәтл пата вўща ясәңан китты. Лўв пәтәда ма стих хәншсум.

АҢКИЕ

Сәма рәхты Найе!
Емаң Найе!
Щит аңкием!
Щимәш хуят па әнтәм!
Лўв мәнем иса сәмәлн

мосман тайләлэ...
Лўв Най-Вөрта поикшәл:
– Най нух пәрда,
уй така ёшн катлэ,
Най-Вөрта эвәлты
вер ал хәйе!

МАМА

Мой ангел любимый,
мой ангел святой
Конечно же мама!
Нет больше такой!
Она меня любит
всем сердцем своим...
И господу Богу
молитву твердит:
– Лети, ты мой ангел,
надежду держи.
И Веру свою не подведи!
Пәмәщипа луплүм па
имет емаңхәтл вўраңан
вўща ясәт нынана
китлүм!

Тәня ЦИКАНОВСКАЯ
Хәнты ясәңа тулмащәс
Надежда ИЛЬИНА

Сәмем ки ма арийл

Сәмем ки ма арийл,

Ма па хәсда паклүм.

Лыпем нухды

ки вўратл,

Ма хуты илды датлүм.

Хуты тови

дылән лыптәт

Кашаң нўвиева этләт,

Щәлта юхиет

сәрхәтләт.

Сәмем дылән

кады дерәт

Тови дылән

йиңкән ләнтләт,

Па йилдуп нумсәт,

ясәт этләт,

Шәңкап сүмәт

юхәт дерәт.

Сәмем ки ма арийл,

Ма па арәмәлүм.

Лыпем нухды

ки вўратл,

Ма нух пәрләмәлүм.

Хуты тови

дылән лыптәт

Мўвев-йиңкев

дыв хурамтләт,

Щиты сәм ат

лўнда рўвн

Мирем сәм ат

лўнда рўвн.

Мария ВАГАТОВА

Сорнең нумсәт

Сәмем хуща дащкам

мўвем,

сәма!

Лыпем хуща сорнең

нумсәт.

Ат дыв етләт мўвем

лакка!

Тайләт сыр-сыр хурам

нўвәт –

Ад хәрләләт дыв

нартама –

Хәтләң хәтлүм вушлүм

сүмтәт.

Мәнем сыры сурум

дамба.

Лыв ат лўндәт мирем

Мария ВАГАТОВА

Кәккәк

(Хәнты моньш)

И имиләңки вәс.
Нявремәт тайс. Имудтын
ән тәсман-шукшуман
омәстәл саты, йиңк янь-
щты ләңхамәс. Нявремәл
пәда лупийл:

– Нявремиет, мәтты
ёхдән мәнема йиңк ки
тәләт?

Нявремәл эвәлтихуят
па лўвела йиңк аң тәс.
Аңкел лыкашәс, хот хәры
ёвдыйлды ёвәлшәпнәл
ёшнәда вўслә па кәккәка
йис. Ишни эвәлт ким

пәрләс, аңкада датәс.

Кәккәк турсынн ўвәс
па вәнт пәда ши пәрләс.
Нявремәл кўш лўв
юпедн ўвман-хәлдүман
хәхәлсәт, аңкел щиты
па ипўша кәккәка ши
пәрләс.

Лўв хәшүм нявремәл
ин па ши хәюм щирелн
атәлт ши енумләт.

(«Хәтдые» киника
эвәлт вўюм моньш)

Мӱвтел мир намтӑт

*Мӱвтел мирӑт кӱтн дӑхсӑна вӑдты шир
лӱв саттӑда ӑн тывл. Щит пӑта ипӱша мосты
верӑт лӑщӑтты мосл.*

Кашӑн мир лӱв юкан арӑт, моньшӑт, якӑт, лӑмӑтсухӑт тайл. Па ши утӑт мухты па мира вӑдупсӑл, культурайл олаӑн ясӑн тӑл.

Кашӑн лапӑт хӑтмит хӑтлӑн Нуви сӑнхум вошн увӑс мир культура тӑхийн арсыр мир неӑт – хӑнтӑт, вухадыт, башкирӑт, хӑтанят, рӱщӑт па па хуятӑт ияха ӑктӑшлӑт па ӑнтӑслӑт, сӑк кӑрӑтлӑт, тыйлӑт, кӱтӑлн пӱтӑртлӑт, арилӑт, якӑт. Тӑм ванӑн «Мӱвтел мир намтӑт» верум вӑйтантупсийн арсыр мир юхтум мойн хӑннехуятӑта намтӑт ванлӑсӑт. Щи олаӑн шив юхтум неӑт пӱтӑртсӑт.

Сажидӑ Рахимьянова:

– Ма увӑс мир культура тӑхийн рӑпитты неӑта тӑм ӑмӑщ вӑйтантупсы пӑта вӑн пӑмашипа ясӑн лупты лӑнхалум. Лыв тӑмӑщ вер ванкӱтлы верӑнтлӑт. Тӑмхӑтл ма хӑнты намтӑт олаӑн ар ӑмӑщ ай уша версум.

Мотабар Бердикулова:

– Тӑта ма арсыр мирӑт хӑннехуятӑт пидӑ вӑтӑна йисум. Уша версум муй ширн па тӑхетн намтӑт ӑнтлӑйт. Ма киркиз намтӑт олаӑн ясӑн тӑсум. Вӑн пӑмашипа ясӑн тӑта рӑпитты имета луплум. Лыв ӑвӑлтӑда хӑнты мир, лыв культураел олаӑн уша версум.

Антонина Ледкова:

– Тӑта шукшӑты мир яха ӑктӑшийлдӑт па сӑма рӑхты вер верлӑт. Тӑм лавӑрт пурайн хӑннехӑ пӑта шеӑк ӑмӑщ мосты вер вӑйтты. Арсыр мирӑт тӑта ияха вӑйтантыйлдӑт, кӱтӑлн вӑтӑна па дӑхсӑна йилӑт. Тӑта вӑдты па юхтум ӑх нявремӑт ияха и вер верты вӑйнтлӑт па елды ищиты и нумасн па кӱтӑлн ӑн вӱшмашман елды вӑдты питлӑт.

Ирина ФИРСОВА
Нуви сӑнхум вош
Хӑнты ясӑна тулмащтӑс
Надежда ВАХ

А. Ледкова па И. Фирсова

С. Рахимьянова па М. Бердикулова

Башкир мир намтӑт

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№5 (3425), 13.03.2015

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Главный редактор –
Решетникова Р.Г.
Телефон (3467)33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467)33-24-02

Ответственный секретарь –
Новыхова Н.В.
Телефон (3467)33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467)33-17-52
E-mail: luima@ugracom.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ОАО «Тюменский дом печати»
г. Тюмень, ул. Осипенко,
д. 81-220.

Подписано в печать:

по графику 11.03.2015 г.
в 15.00.; фактически
11.03.2015 г. в 15.00.
Индексы **04393, 54393**
Тираж **2210** экз. Заказ **460**
Цена свободная

Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных

технологий и массовых
коммуникаций по
Тюменской области, ХМАО-
Югре и ЯНАО. Свидетельство
о регистрации ПИ №ТУ 72-
00796 от 23 января 2013г.

Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает точку
зрения
редакции.